

Dirbtinio intelekto naudojimo mokymo, mokymosi ir tyrimų tikslais gairės

Tikslas

Šio dokumento tikslas – pateikti atsakingo ir etiško dirbtinio intelekto (DI) technologijų naudojimo aukštojoje mokykloje gaires, kurios padėtų akademinėi bendruomenei prisitaikyti prie spartaus dirbtinio intelekto technologijų tobulėjimo pasaulyje. Šiomis gairėmis siekiama užtikrinti, kad dirbtinio intelekto naudojimas atitiktų mokymo įstaigos vertybes, skatintų akademinį sąžiningumą, apsaugotų asmenų privatumą ir saugumą bei kurtų skatinančią ir įtraukią mokymo(si) bei mokslo aplinką.

Taikymo sritis

Šios gairės skirtos visiems dėstytojams, darbuotojams, mokslininkams, studentams ir kitiems mokymo įstaigos bendruomenės nariams, kurie naudoja DI technologijas akademiniais, mokslinių tyrimų ar administraciniais tikslais universiteto patalpose arba naudodami universiteto išteklius.

Apibrėžimai

- a. **DI įrankiai:** apima įvairias dirbtinio intelekto technologijas, įskaitant, bet neapsiribojant, mašininio mokymosi algoritmus (angl. Machine learning algorithm), natūralios kalbos apdorojimo programas (angl. Natural language processing), kitas intelektualiąsias mokymosi sistemas (angl. Intelligent learning system).
- b. **Kuriantieji DI (KDI):** apima tam tikru būdu apmokytas DI sistemas, galinčias kurti naują teksto, garso, vaizdo ar kitą turinį.
- c. **Mokymas naudojant DI:** DI įrankių integravimas ir naudojimas mokymo tikslais.

DI naudojimas mokymuisi

a. Akademinis sąžiningumas

- i. KDI turėtų būti naudojamas taip, kad būtų užtikrinamas akademinis sąžiningumas (nepažeidžiami akademinės etikos reikalavimai, neplagijuojama, nepažeidžiamos kitų autorių teisės, KDI kurtas turinys nepateikiamas kaip savo).
- ii. Neatsižvelgiant į KDI sukurto turinio naudojimo mastą ar apimtį, būtina nurodyti apie jo naudojimą darbe.
- iii. Neatsižvelgiant į KDI naudojimo mastą ar apimtį, dokumente turi būti įtrauktas priedas kuriame turi būti išsamiai paaiškintas KDI panaudojimo tikslas. Priede taip pat turėtų būti aprašytos konkrečios vietos, kur buvo naudojamas KDI ir apžvelgta kaip jis buvo naudojamas (pvz., idėjoms kurti, teksto elementams, santraukoms, argumentacijai,

apibendrinimams, įrodymams ir kt.). Priedo tikslas – pateikti išsamią ataskaitą apie tai, kaip ir kodėl KDI buvo naudotas projekto kontekste.

- iv. KDI neleidžiama naudoti egzaminų metu, testams spręsti ar užduotims atlikti, išskyrus atvejus, kai dėstytojo yra nurodyta kitaip.

b. Įgūdžių ir gebėjimų formavimas

- i. KDI turi būti naudojamas tokiu būdu, kad jo naudojimas palengvintų mokymąsi, lavintų įgūdžius ir gebėjimus, padėtų geriau suprasti dėstomą dalyką.
- ii. Studentai turi gebėti paaiškinti ir argumentuoti kiekvieną KDI sukurto turinio aspektą.
- iii. Studentai turėtų kritiškai vertinti KDI sukurtą turinį, taip pat užtikrinti jo tikslumą ir patikimumą.

c. Privatumas

- i. Naudodami KDI, studentai turi gerbti privatumo teises ir gauti būtinus sutikimus iš asmenų, kurių duomenys gali/galėjo būti naudojami kaip mokymo duomenų arba kuriamojo turinio dalis.

d. Etinės aplinkybės

- i. Studentai turi užtikrinti, kad KDI sukurtame turinyje nebūtų skatinama neapykanta, diskriminacija, priekabiavimas ar bet kokia kita žalinga, įžeidžianti ar teisės aktus pažeidžianti informacija.

DI naudojimas mokymui

a. Dėstyto praktika

- i. DI įrankiai dėstytojo pasirinkimu gali būti integruoti į dėstyto praktiką siekiant gerinti studentų patirtį, įsitraukimą ir jų mokymo rezultatus.
- ii. DI įrankiai turėtų skatinti studentų kritinį mąstymą, bendradarbiavimą, lavinti užduočių sprendimo įgūdžius.

b. Vertinimo sąžiningumas

- i. Dėstytojai turi stengtis suprasti, kaip veikia KDI.
- ii. Dėstytojai turi susipažinti su įrankiais, naudojamais aptikti KDI kuriamą turinį ir suprasti pagrindinius jų ribotumus:
  - 1. Žmogaus kurtą turinį įrankiai gali žymėti kaip kurtą DI.**
  - 2. DI kurtą turinį įrankiai gali žymėti kaip kurtą žmogaus.**
- iii. Įrankių, skirtų aptikti DI kurtą turinį rezultatas nėra vienareikšmė išvada ir jis negali būti pagrindas taikyti akademinio sąžiningumo sankcijas studentams.
- iv. Dėstytojai turėtų sukurti mišrų vertinimo modelį studentams, naudojantiems KDI. Norėdami gauti aukščiausią įvertinimą, studentai turėtų papildomai pademonstruoti išmanų, įžvalgų, formuojamąjį darbą su KDI priemone.
- v. Dėstytojai turėtų taikyti nuobaudas tais atvejais, kai studentai naudoja KDI tiesiog atkurdami KDI išvestį (angl. copy & paste), neįdėdami pastangų, analizės. Tokiais atvejais nuobaudos galėtų būti itin griežtos, įskaitant ir darbo neįskaitymą ar nulio balų skyrimą.

c. Etiškas ir įtraukus naudojimas

- i. DI įrankiai ir su DI susiję sprendimai turėtų būti atrenkami ir pateikiami taip, kad nesukeltų ir nedidintų socialinės atskirties dėl skaitmeninių gebėjimų trūkumo.

d. Skaidrumas

- i. Dėstomo dalyko pradžioje dėstytojai turėtų informuoti studentus apie taikomą KDI politiką institucijoje;
- ii. Dėstytojai savo nuožiūra gali studentams pateikti savo dalykui pritaikytus darbo su DI reikalavimus.
- iii. Dėstomo dalyko pradžioje dėstytojai turėtų supažindinti studentus su vertinimo skirtumais tarp tų, kurie naudosis KDI, ir tų, kurie juo nesinaudos.
- iv. Jei dalyke bus naudojama DI, dėstytojai turėtų studentams išdėstyti DI naudojimo tikslą, naudą ir apribojimus.
- v. Pasirinkdami DI įrankius, dėstytojai turėtų teikti pirmenybę tokiems įrankiams, kurie ne tik parodo rezultatą, bet ir jį paaiškina.

DI naudojimas mokslo tikslais

a. Atsakingas ir etiškas naudojimas

- i. Tyrėjai savo tyrimo metodinėje dalyje turi aiškiai nurodyti apie DI įrankių naudojimą bei atitinkamai pažymėti KDI sukurtą turinį.
- ii. Tyrėjai turi laikytis atitinkamų privatumo reikalavimų ir gauti reikiamus sutikimus, kai naudoja dirbtinio intelekto įrankius, susijusius su duomenų rinkimu, saugojimu ar apdorojimu.
- iii. Tyrėjai turi suprasti, kad DI gali būti šališkas ir imtis priemonių užtikrinti nešališkas tyrimų išvadas ir rezultatus.
- iv. Naudodami DI įrankius arba įtraukdami DI sukurtą turinį į mokslo darbus, tyrėjai privalo gerbti intelektinės nuosavybės teises ir laikytis autorių teisių įstatymų.

b. Metodologija ir duomenų analizė

- i. Tyrėjai turėtų atsižvelgti į tokius veiksnius kaip DI tikslumas, patikimumas ir suderinamumas su tiriamąja sritimi ir atidžiai įsivertinti DI įrankių tinkamumą tyrimui.
- ii. Išvados arba rezultatai, gauti naudojant DI priemones, turėtų būti patikrinti ir validuoti.
- iii. Tyrėjai turėtų teikti pirmenybę DI įrankiams, kurie paaiškintų arba pateiktų įžvalgų apie jų išvadų ar rezultatų logiką.

c. Akademinis sąžiningumas ir plagiatas

- i. Tyrėjai turėtų paminėti naudotas DI priemones ir nurodyti KDI sukurtą ir mokslo darbe panaudotą turinį.
- ii. Tyrėjai turėtų užtikrinti, kad jų tiriamasis darbas būtų originalus, demonstruotų kritinį mąstymą ir kūrybiškumą, neapsiribojant vien tik KDI sukurto turinio ar idėjų atkūrimu.

d. Recenzavimas ir bendradarbiavimas

- i. Tyrėjai recenzentams turi atskleisti informaciją apie DI įrankių ar KDI kurto turinio naudojimą.
- ii. Bendradarbiaudami su kitais tyrėjai turėtų nustatyti aiškias DI įrankių naudojimo, dalijimosi duomenimis ir autorystės įsipareigojimų gaires.

Pastabos

Šios gairės buvo ruošiamos remiantis užsienio aukštųjų mokyklų patirtimi, OXSICO atliktu aukštųjų mokyklų akademinės bendruomenės poreikių ir problemų analize, akademinės bendruomenės komentarais ir pastabomis. Dėkojame akademinėi bendruomenei už pasidalytas patirtis ir įkvėpimą paruošti šį dokumentą.

Pirminei dokumento struktūrai kurti ir tobulinti buvo naudojamas ChatGPT.

Kviečiame akademinės bendruomenės narius siųsti savo pastabas bei komentarus adresu info@oxsico.com. Jūsų indėlis leis tobulinti šias gaires ir išgryninti geriausią praktiką.

Naudojimas

Šias gaires galima laisvai naudoti visa jų apimtimi, ir atskiras jos dalis, redaguoti ar kitaip modifikuoti. Naudojant gaires prašome pateikti nuorodą į [Oxsico.com](https://oxsico.com).

Literatūros šaltiniai

1. Boston University (2023). Policy on the Use of AI Text Generation. Prieiga per internetą: <https://www.bu.edu/files/2023/02/GAIA-Final-2023.pdf>
2. Cambridge University (2023). Authorship and contributorship. Prieiga per internetą: <https://www.cambridge.org/core/services/authors/publishing-ethics/research-publishing-ethics-guidelines-for-journals/authorship-and-contributorship>
3. Hertie School (2023). Artificial Intelligence Tools at the Hertie School Teaching Guidelines for Faculty and Students. Prieiga per internetą: https://hertieschool-f4e6.kxcdn.com/fileadmin/4_Debate/Debate_Photos_Downloads/2023/2023-02_AI_use_guidelines/AI_Guidelines_Spring_Term.pdf
4. Monash University (2023). Policy and practice guidance around acceptable and responsible use of AI technologies. Prieiga per internetą: <https://www.monash.edu/learning-teaching/teachhq/Teaching-practices/artificial-intelligence/policy-and-practice-guidance-around-acceptable-and-responsible-use-of-ai-technologies>
5. Stanford university (2023). Generative AI Policy Guidance. Prieiga per internetą: <https://communitystandards.stanford.edu/generative-ai-policy-guidance>
6. The University of Edinburgh (2023). Guidance for students on the use of Generative AI (such as ChatGPT). Prieiga per internetą:

<https://www.ed.ac.uk/sites/default/files/atoms/files/universityguidanceforstudentsonworkingwithgenerativeai.pdf>

7. University Of Puget Sound. AI-based writing tools: guidance and policy. Prieiga per internetą:
<https://www.pugetsound.edu/ai-based-writing-tools-guidance-and-policy>
8. University of Toronto (2023). ChatGPT and Generative AI in the Classroom. Prieiga per internetą:
<https://www.viceprovostundergrad.utoronto.ca/strategic-priorities/digital-learning/special-initiative-artificial-intelligence/>